

СТОРІНКА РЕДАКТОРА

*Інна Демуз,
д.і.н., доц., заступник головного редактора
«Переяславського літопису»*

**«ІСТОРІЯ – ЦЕ АБО КОМУНІКАЦІЯ, АБО КАТАСТРОФА»¹:
СТОРІНКАМИ «ПЕРЕЯСЛАВСЬКОГО ЛІТОПІСУ»**

На сьогоднішній день вузівська наукова періодика (збірники статей, праць, журнали) є важливим елементом науково-педагогічної комунікації, ефективним засобом інтеграції освітян до наукового простору. За визначенням К. Фендрікова, діяльність вузівської преси спрямована на вдосконалення освітнього середовища педагогічного вишу, вона є складником освітнього середовища вищого навчального закладу².

Основними завданнями, що ставлять перед собою видавці вузівської наукової періодики, є:

- відображення результатів науково-дослідної, науково-практичної та експериментальної діяльності вітчизняних і зарубіжних вчених відповідної галузі науки;
- ознайомлення співтовариства з результатами досліджень професорсько-викладацького складу відповідного вишу;
- апробація досліджень аспірантів і здобувачів;
- формування наукової складової університетського середовища та пропаганда основних досягнень університетської науки;
- надання «майданчика» для наукових дискусій, обміну думками з актуальних питань;
- консолідація вузівського співтовариства.

Саме ці завдання покликаний виконувати збірник наукових статей «Переяславський літопис», що видається Державним вищим навчальним закладом «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Поряд із «Науковими записками з української історії», які мали давню традицію (видавалися з 1993 р.), на кафедрі історії та культури України у 2011 р. було започатковано новий збірник. На сьогоднішній день вийшло друком 10 випусків «Переяславського літопису». Основна концепція видання – надати можливість всім членам наукового співтовариства друкувати результати власних досліджень. За роки існування збірника на його сторінках оприлюднено 250 наукових публікацій, в яких представлені результати фундаментальних наукових та прикладних досліджень в галузі історичних наук.

Збірник призначений науковцям, викладачам ВНЗ, аспірантам і докторантам, студентам, молодим ученим, музейним працівникам, краєзнавцям, державним і громадським діячам, які працюють у галузі науки, освіти і культури, усім, хто цікавиться питаннями історії. Видання відкрите для авторів з будь-яких науково-дослідних чи науково-освітніх центрів, вузів України та зарубіжжя.

5 червня 2012 р. «Переяславський літопис» отримав свідоцтво про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації (Серія КВ № 19105-7895 Р), через два роки зареєстрований як наукове фахове видання України зі спеціальності «Історичні науки» (Наказ Міністерства освіти і науки України № 793 від 4.07.2014 р.). Склад редакційної колегії збірника періодично змінювався. На сьогоднішній день до редколегії включені як науковці з ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний

¹ Висловлювання належить Шон Макбрайду (1904–1988) – відомому політичному та громадському діячу Ірландії.

² Фендріков К. Вузівська преса як складник освітнього середовища вищого педагогічного навчального закладу // Траектория науки: Електронний науковий журнал. 2015. № 5. С. 5.1, 5.2.

університет імені Григорія Сковороди» та інших закладів України, так і зарубіжні вчені. Незмінним головним редактором «Переяславського літопису» залишається доктор історичних наук, професор В.П. Коцур, заступником головного редактора – доктор історичних наук, доцент І.О. Демуз, відповідальним секретарем – кандидат історичних наук, доцент Л.П. Товкун. Редакційна колегія визначає функціональне призначення й узгоджує програму видання, комплектує його портфель, здійснює наукове рецензування і редагування статей, їх коректуру тощо.

Рубрикація «Переяславського літопису» має свої особливості й історію. Так, у випуску 1 поділу на рубрики не існувало, статті подавалися єдиним змістом, окремо виділялися лише рецензії та посвяти. У випуску 2 з'явився поділ на розділи: «Питання історії України, загальної історії, історіографії та методології», «Питання історії науки і техніки»; незмінним було розміщення рецензій та посвят. З випуску 4 розділ «Питання історіографії, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін, загальної історії» було виділено окремо. У випуску 6 вперше з'явилася окрема рубрика «Краєзнавчі сторінки» (хоча окремі статті краєзнавчого змісту вміщувалися і в попередніх випусках). З 6-го випуску «Питання» трансформувалися в «Сторінки» (за аналогією зі сторінками літописів). Саме з випуску 6 збірник набув сталої незмінної рубрикації: Розділ I. Сторінки історії України; Розділ II. Сторінки історіографії, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін, загальної історії; Розділ III. Сторінки історії науки і техніки; Розділ IV. Краєзнавчі сторінки; далі – Рецензії, анонси, презентації; Посвяти, ювілеї (за наявності).

Зовнішній вигляд і поліграфічне оформлення «Переяславського літопису» також не були сталими: проста обкладинка з логотипом з випуску 9 дещо урізноманітнілася – додалися репродукції картин художників XIX – початку XX ст., присвячені українській тематиці (зокрема, на обкладинці 9-го випуску відтворено полотно К. Крижицького «Хутір в Малоросії» (1884 або 1887 р.), 10-го випуску – робота С. Васильківського «Весняний день на Україні» (1883 або 1885 р.). Планується й надалі популяризувати українознавчу тематику майстрів пензля.

У випусках 1–10 «Переяславського літопису», як згадувалося вище, було вміщено 250 публікацій, серед яких: статей з історії України – 83, з історіографії, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін, загальної історії – 56, з історії науки й техніки – 81, матеріалів краєзнавчого змісту – 14, рецензій – 11, посвят – 4, спогадів – 1.

Автуру збірника складають аспіранти, докторанти, кандидати і доктори наук, науково-педагогічні працівники без ступенів, музейні працівники та ін. За нашими підрахунками, у випусках 1–10 «Переяславського літопису» надрукувалося 170 авторів. Три та більше публікацій подали: Ю. Бобровнік, О. Висовень, О. Говоровська, М. Губочкін, І. Демуз, О. Колибенко, В. Коцур, Н. Коцур, В. Ластовський, І. Левченко, А. Лисенко, Л. Набок, Т. Нагайко, В. Сіропол, Т. Соловійова, О. Тарапон, В. Ткаченко, О. Ткаченко, Л. Товкун, Л. Хмельницька. Постійними дописувачами збірника є: І. Демуз, О. Колибенко, В. Коцур, Н. Коцур, О. Тарапон, В. Ткаченко, Л. Товкун.

Територіально автори збірника представляють ряд науково-дослідних установ і навчальних закладів країни: найбільше дописувачів – працівники ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»; значний відсоток складають працівники Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України; регулярно на сторінках збірника друкуються науковці Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного університету культури і мистецтв, Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»; присутні статті науковців Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Житомирського державного університету імені Івана Франка, Рівненського державного гуманітарного університету, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Центральноукраїнського національного технічного університету,

Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, Київського національного торговельно-економічного університету, Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Міжрегіональної академії управління персоналом, Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка, Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса, Науково-дослідного інституту українознавства, Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського тощо.

«Переяславський літопис» має досить широкий тематичний діапазон та інформаційну насиченість. Друковані матеріали, що з'являлися на сторінках збірника, відображають розлогий спектр важливих теоретико-методологічних та практичних проблем різних галузей історії. Аналіз видання за весь період його існування дав змогу виділити наступні тематичні групи (окрім простої рубрикації збірника):

1. Краєзнавчі розвідки.
2. Публікація джерел.
3. Інтелектуальні студії.
4. Біоісторіографічні дослідження.
5. Питання соціально-економічної, політичної, повсякденної історії України, історії релігії, видавничої справи тощо.
6. Історія науки й техніки.
7. Рецензії та посвяти.

Краєзнавчі розвідки. Серед краєзнавчих розвідок виділяємо статті, присвячені розвитку музейної справи Переяславщини. Так, Л. Набок здійснила атрибуцію двох будівель навчальних закладів, що були споруджені на початку ХХ ст. у м. Переяслав-Хмельницькому. І. Демуз подано опис діяльності музеїв при закладах освіти міста і району, висвітлено основні напрями роботи даних осередків. С. Чернецькою розглянуто діяльність Музею історії та освіти університету в період 2005–2008 рр.; особлива увага приділена його науково-дослідній та освітньо-виховній роботі. У статті І. Бови проведено аналіз створеної музейної експозиції українського села кінця ХІХ – початку ХХ ст. у Музеї народної архітектури і побуту Середньої Наддніпрянщини крізь призму характеристик регіональних особливостей устрою сільських поселень цієї етнографічної зони. Авторкою окреслено систему візуальних орієнтирів у експозиції забудови. У публікації підкреслено, що для відтворення візуального силуету українського наддніпрянського села з характерним абрисом сільської місцевості у межах експозиції необхідне формування ландшафту напівзакритого типу, притаманного лісостеповій зоні Середньої Наддніпрянщини. У статті А. Бойко-Гагаріна й А. Кузьменко досліджено фальшиві монети, що зберігаються в колекції Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». Дослідниками проведена класифікація фальшивих монет і представлено їхній опис. У статті Прядків розглянуто печатки козацьких сотень Переяславського полку.

Історії Переяслава ХХ ст. присвячені статті О. Тарапон, О. Жам, О. Горбового та ін. Першою з дослідниць проаналізовано суть кооперації та повсякденне життя кінця 1920-х рр.; другою авторкою – розкрито зміст аграрної політики з організації селянського господарства на Переяславщині в роки німецької окупації. О. Горбовим окреслено проблему впливу будівництва у 1960-х – 1970-х рр. Канівського гідровузла на Переяслав-Хмельницький район. У статті О. Жам, О. та Ю. Каліновичів розглянуто проблему евакуації сільськогосподарської техніки Циблівської, Студениківської та Переяславської машинно-тракторних станцій в роки німецької окупації (1941–1943). Увага приділена історії створення машинно-тракторних станцій Переяславщини та характеристиці машинно-тракторного парку станом на початок війни.

У публікації В. Ткаченка та О. Горбового подано опис одного із сіл Переяслав-Хмельницького району Київської області, яке разом із селами В'юнища, Циблі, Григорівка, Комарівка, Монастирище, Трахтемирів та іншими було затоплене під час створення Канівського водосховища. Український письменник, літературознавець та науковець Дмитро Михайлович Косарик (1904–1992 рр.) у праці «Історія села Андруші (стислий, короткий нарис)» увіковічнив село, адже сьогодні дослідити історію та традиційну культуру цього населеного пункту вже неможливо. Авторами статті на шпальтах збірника опубліковано унікальну працю Д. Косарика, що зберігається в архівних наукових фондах рукописів та фонозаписів ІМФЕ ім. М.Т. Рильського.

Ряд краєзнавчих статей характеризують портрети відомих особистостей, пов'язаних із Переяславом. Так, у публікації В. та А. Лохів «Тарас Шевченко і Переяславські краєвиди» зроблена спроба висвітлити творчість поета під час перебування його в Переяславі та на Переяславщині. Т. Шевченко написав тут кілька незабутніх поезій і залишив колекцію малюнків, що відображають місцеві краєвиди. Митець виконував на Переяславщині спеціальне завдання Київської археографічної комісії. Малюнки аквареллю, зарисовки олівцем і фрагменти фольклорних записів – це частинка того, що побачив, пережив та душею відчув митець упродовж кількох місяців своїх мандрів.

У статті С. Тетері проаналізовано матеріал щодо становлення особистості Георгія Ткаченка як художника, архітектора та кобзаря, весь життєвий і творчий шлях якого був присвячений справі відродження та збереження для прийдешніх поколінь феномену кобзарства. Опубліковано дані про художні твори митця та розглянуто їх місце і роль у формуванні мистецької збірки Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав».

У науковій розвідці Галини Коцур висвітлено життєвий і творчий шлях педагога, краєзнавця, журналіста Петра Михайловича Коцура. Серед понад 530 його публікацій переважають роботи на історико-краєзнавчу тематику, що охоплюють період від часів козацтва до сьогодення: історія Посулля, славні сторінки національно-визвольної боротьби, трагічні події голодомору 1932–1933 рр., Другої світової війни, тоталітарної доби. Значна частина статей педагога присвячена питанням духовності, духовного відродження, формуванню духовного світу дітей та молоді, духовності як провідної якості особистості, моральності, справедливості. Акцентується увага на мотивах творчості Петра Михайловича, які базуються на християнських моральних цінностях.

Виклад історії Посуляньського краю продовжений у публікації Віти Коцур, яка подала матеріал про Сакуниху (Недригайлівського району, Сумської обл.) – село з давньою і славною історією, своєрідним кліматом, багатою природою, унікальними краєвидами, оригінальними традиціями та звичаями, відомими особистостями. У статті подана інформація про місцеву школу – важливий осередок культурного й освітнього життя в краї, – якій виповнився нещодавно 100-літній ювілей. Окремі краєзнавчо-регіональні аспекти представлено також у публікаціях А. Ставицької «Топонімія Марківського району на Луганщині» (Вип. 1), І. Зоренко «Ойконімія Баришівщини в історичних джерелах» (Вип. 2), М. Бега «Історичний розвиток «околичної» шляхти села Беги Коростенського району Житомирської області: формування соціально-культурних особливостей (XV – поч. XX ст.)» (Вип. 5) та ін.

Складова сучасного громадського життя Переяславщини, зокрема, ідеологічні принципи діяльності молодіжного громадського об'єднання «Незалежна асоціація молоді» в 2003–2014 рр. розглядаються у статті Ю. Бобровніка.

Публікація джерел. У рецензованих випусках «Переяславського літопису», окрім історіографічних оглядів тих чи інших тем, розміщено цінні джерелознавчі розвідки або ж опубліковано цікаві першоджерела. Зокрема, у 3 випуску збірника вперше оприлюднено початкову частину спогадів Федора Павловича Біленка, звичайного юнака

з Тальнівщини (Черкаська обл.), який жив у «буремному» ХХ столітті. Спогади містять надзвичайно важливу історичну інформацію про 20-ті – 40-ві рр. Особливістю спогадів є цікаві філософські та літературні екскурси автора, значна кількість зразків народного фольклору – пісень, переказів, прислів'їв, приказок, анекдотів, що побутували у 1920–1940-х рр. Детальні описи сільського, учнівського, робітничого та армійського побуту, звичаїв і традицій зробили спогади цінним джерелом з етнографії та історичного краєзнавства України.

Серед джерелознавчих публікацій звертають увагу статті В. Ткаченка «Джерела вивчення українського писанкарства 90-х рр. ХХ ст. – початку ХХІ ст.» (Вип. 2), О. Павлика «Археологічний літопис Південної Росії» в листуванні Миколи Біляшівського та Федора Вовка» (Вип. 5), вже згадана вище рукописна праця Д. Косарика «Історія села Андруші (стислий, короткий нарис)», опублікована В. Ткаченком і О. Горбовим у 5 випуску «Переяславського літопису». У статті В. Ткаченка «Архівні джерела ВУАН з дослідження писанкарства» (Вип. 7) оприлюднюються та аналізуються архівні матеріали Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України, в яких засвідчується існування писанкарства в різних регіонах країни. Серед інформації, яку надсилали дописувачі на адресу ВУАН, були присутні відомості про виготовлення писанок і їхнє використання у звичаєво-обрядовій культурі українців.

Стаття О. Колибенка «Матеріали фонду Станіслава Никифоровича Братченка у науковому архіві Інституту археології НАН України як джерело до біографії вченого та епохи» (Вип. 7) є спробою уведення до наукового обігу окремих фактів з наукової та особистої біографії видатного ученого, археолога, які містяться у розрізненому вигляді серед паперів його фонду. Вони дозволяють з'ясувати ті моменти, що справили значний вплив на формування його особистості, наукових інтересів та громадянської позиції, сприяли ранній та чітко визначеній національній самоідентифікації С.Н. Братченка як українського дослідника, патріота свого народу, мови та культури. Серед цих паперів знаходилися також цікаві з точки зору вивчення дозвілля археологів 1970-х рр. матеріали, пов'язані з різноманітними традиціями та звичаями археологів-польовиків. У якості додатку до статті наведено зразок експедиційного фольклору Сіверсько-Донецької археологічної експедиції, керівником якої був С.Н. Братченко.

Доволі цікавою в джерелознавчому плані є розвідка В. Ластовського «Перша згадка Черкас як проблема використання джерел в історіографії» (Вип. 9), в якій аналізується новий архівний документ, датований 9 серпня 1392 р., що свідчить про виникнення міста Черкаси.

У статті І. Демуз «Поетична творчість П. Стебницького (за матеріалами архівних джерел)» (Вип. 9) вперше оприлюднюються поетичні твори громадсько-політичного та культурного діяча, публіциста, книговидавця П. Стебницького. Окремі вірші по сьогоднішній день залишалися в рукописному варіанті (зберігаються в Інституті рукопису НБУ ім. В. Вернадського та являють собою чернетки з багаточисленними виправленнями П. Стебницького).

Інтелектуальні студії. Виділимо ряд статей «Переяславського літопису», що презентують, на нашу думку, інтелектуальні студії: розвідки Я. Потапенка «Символіка людського тіла у просторі української народної культури» (Вип. 2), О. Потапенка «Осмилення категорії воскреслого «нового тіла» у богословській думці ХХ–ХХІ ст. (на матеріалі праць Тома Райта та Ієрофія (Влахоса))» (Вип. 2), Д. Блохин «Із архівних матеріалів Д. Оляничча про Г. Сковороду» (Вип. 4), М. Губочкіна «Парадокси історичної пам'яті: Кропивнянський полковник Филон Джеджалій» (Вип. 5), Колибенків «Шукання» Гната Стеллецького: тонка межа між «подвижником» і «шкідником» (Вип. 5), Л. Хмельницької «Національні традиції в українському музичному мистецтві доби козацького бароко: європейські тенденції та автохтонний стиль» (Вип. 6), О. Тарапон «Радянський тоталітарний диктат в Україні 1920–1930-х рр. як трансформація

російських імперських цінностей» (Вип. 7) та «Партійна риторика і мовленнєва культура як відображення радянської системи цінностей в Україні 1920–1930-х рр.» (Вип. 8), В. Педича і В. Тельвака «Іван Виговський та Гадяцький трактат у дослідженні Василя Герасимчука» (Вип. 9), Т. Нагайка «Українофільство як світоглядна парадигма громадівського руху в історичному дискурсі» (Вип. 9) та «Громадівський рух в Україні у публікаціях часопису «За сто літ»: листи та документи» (Вип. 10) та ін.).

Зокрема, у статті Я. Потапенка розглядаються особливості використання в українській народній культурі символіки, пов'язаної з тілом людини та елементами народного одягу. О. Потапенком зроблено спробу на підставі комплексного історико-культурологічного аналізу дослідити потрактування людської тілесності в богословській думці ХХ – початку ХХІ ст. Особлива увага приділена розгляду праць протестантського мислителя Тома Райта і православного богослова Ієрофія. У статті Д. Блохин аналізуються матеріали з архіву Домета Оляничина, який досліджував життя і діяльність Г. Сковороди. М. Губочкін опублікував статтю, присвячену одному з учасників Національної революції середини ХVІІ ст. – полковнику Кропивнянського козацького полку Филону Джеджалію. Ф. Джеджалій був соратником Б. Хмельницького і відіграв важливу роль в історії України, зробивши значний внесок в оборону краю; очолював українське посольство в Туреччину.

Метою статті Колибенків стала спроба визначити місце археолога, спелеолога та музеєзнавця Гната Яковича Стеллецького у розвитку вітчизняної археології. В якості джерел автори використали, у першу чергу, опубліковані та неопубліковані документи з наукового архіву Інституту археології НАН України та Лубенського краєзнавчого музею. Розглянуто його діяльність на території України у 1918–1923 рр. У цей період Г.Я. Стеллецький жив у Києві та Лубнах. У Лубнах він заснував краєзнавчий музей, який існує досі, а також створив низку наукових товариств. Під егідою цих товариств у важких умовах громадянської війни він проводив археологічні експедиції на території України.

Стаття Л. Хмельницької присвячена дослідженню процесів впливу європейської традиції на формування українського музичного мистецтва доби козацького бароко. У публікації простежено автохтонний зміст музичного доробку зазначеного періоду. Опрацювання різного виду джерел, наукової літератури та використана наукова методика дозволили авторці дослідити процес формування основних рис барокового музичного мистецтва під впливом як національних чинників, так і загальноєвропейських тенденцій доби бароко.

О. Тарапон висвітлено процеси встановлення тоталітарного диктату в Україні протягом 1920–1930-х рр., закріплення і трансформації цінностей імперського зразка, які протягом означеного періоду переросли в радянський тоталітарний режим. У статтях розкрито принцип наповнення російської імперської шкали цінностей новим радянським ідеологічним змістом, показано трансформацію на радянському ґрунті традиційних для імперських держав складових, серед яких: пріоритет державної власності та примусової праці як основи економіки; мілітаризований характер держави з поширеною філософією протистояння наддержави всьому світові, поділом людей на «своїх» і «чужих» із активною демонізацією останніх; активне використання насильства як методу керування державою; культурне протистояння метрополії з імперськими провінціями із винищенням духовних основ підкорених народів; формування історичних міфів, ідеї інтернаціоналізму; возвеличення культури панівної нації, що зумовлювала комплекс меншовартості підневільних націй. Окрім того, зроблено спробу окреслити основні аспекти мовленнєвих практик радянської партійної номенклатури в період перших десятиріч. Як стверджує авторка, мова в житті суспільства виступає засобом комунікації, маркером ідентичності, забезпечує доступ до культури, створює унікальне середовище для духовного розвитку нації; особливості мовних практик здатні істотно впливати

на формування відмінностей політичної культури, визначати напрям пошуку нових ідентичностей, виступати засобом виховання чи знаряддям маніпуляції свідомістю. Звідси, – офіційна радянська риторика 1920–1930-х рр. була показником радянської системи цінностей, котрі формувалися і трансформувалися протягом перших радянських десятиліть, вона відображує рівень моралі та політичну культуру партійних керівників, дає можливість проаналізувати використання радянських, ідеологічних кліше як засобу ідеологічного впливу на масову свідомість громадян УСРР-УРСР.

Прикладом інтелектуальних студій є стаття В. Педича і В. Тельвака, у якій розглядається дослідження представника львівської історичної школи Василя Герасимчука «Виговщина та Гадяцький трактат». Дослідниками зроблено висновок про те, що автору вдалося на основі опрацювання власноруч знайденого в архіві тексту Гадяцького договору та новому прочитанні вже надрукованих джерел і літератури представити широку панораму подій, пов'язаних з генезою та укладанням цієї угоди між Україною і Польщею у вересні 1658 р.

Т. Нагайко вивчав історіографічні аспекти українофільства як ключового чинника формування ідеології громадівського руху другої половини ХІХ ст. Автором проведено аналіз наявної історіографічної бази та визначено її основні сегменти, наведено думки провідних представників та дослідників українофільського руху. Дослідником відстоюється теза про те, що громадівський рух другої половини ХІХ ст. є одним з ключових етапів вітчизняного державотворення, наголошується на провідній ролі його представників у побудові майбутнього державницького базису. Зроблено висновки про те, що українофільство, як культурний та суспільно-політичний феномен у реформаторську добу, спричинив відродження українського національного руху. В іншій розвідці Т. Нагайком продовжено авторські студії з вивчення матеріалів щодо історії громадівського руху в Україні, опублікованих у часописі Історичної секції Всеукраїнської академії наук (ВУАН) «За сто літ». Публікація містить реферативний аналітичний зріз епістолярних та документальних матеріалів, повністю або ж фрагментарно наведених у працях кореспондентів часопису. Задля вивчення усієї повноти джерельно-історіографічної бази до представленого огляду було залучено матеріали як офіційного, так і приватного походження. Матеріали розглянуто в історіографічній та джерелознавчій площині, зі вказуванням їх кількісних і хронологічних характеристик.

Біоісторіографічні дослідження. Серед відомих вітчизняних учених і дослідників, наукові біографії яких викладено на сторінках «Переяславського літопису», можемо назвати академіків та професорів: Г.М. Висоцького, С.Ф. Веселовського, І.І. Лукінова, О.Г. Онищенко, В.В. Скопечького, М.М. Бенардоса, О.С. Федоровського, В.Ю. Чаговця, які здійснили вагомий внесок у розвиток технічних знань; лікарів та гігієністів Є.Г. Черняхівського, В.Я. Підгаєцького, О.В. Корчака-Чепурківського, М.А. Кудрицького, М.В. Клокова, Д.С. Воронцова, Б.Ф. Веріго, Й.К. Пачоського, В.І. Скока, які сприяли становленню вітчизняної медицини; агрономів-дослідників А.Є. Зайкевича, М.В. Зубця, природоохоронця Є.М. Лавренка, демографа М.В. Птухи та багатьох інших. У цілому, біоісторіографічні дослідження сприяють реконструкції життєвого і творчого шляху відомих і, що не менш важливо, – маловідомих особистостей, «осіб другого плану», які, між тим, творили тогочасну науку.

У збірнику вміщено значну кількість статей з питань **соціально-економічної** (автори – Н. Гончарова, І. Ковтун, Т. Соловійова, О. Ткаченко, Г. Фартучна, А. Черепанов), **політичної** (автори – А. Зленко, О. Кір'янова, А. Лисенко, М. Старченко, В. Степаненко) та **повсякденної історії України** (автори – О. Висовень, О. Дмишук, В. Молоткіна, Т. Ткаченко), **історії релігії** (автори – О. Висовень, В. Дудар, Т. Пшеничний), **видавничої справи та видавничих проектів** (автори – І. Демуз, Т. Логвинюк, В. Наконечний), **історії Другої світової війни** (автори – О. Гончаренко, Н. Колісник, М. Куницький, Л. Рибченко, В. Сіропол, О. Смолянчук). Окреме місце

на шпальтах видання займають дослідження молодіжного руху 1990-х – 2000-х рр. та сучасної політичної ситуації в Україні (публікації Ю. Бобровніка, В. Вакулича, І. Гайдаєнка, С. Кикотя, Віталія Коцура, К. Ніколаєць, І. Мігальчан, В. Редзюка та ін.).

Варто відмітити, що «Переяславський літопис» став вагомим вмістилищем розвідок з **історії науки й техніки**. Зокрема, в рецензованих випусках опубліковано статті представників наукової школи професора Н. Коцур, присвячені розвитку гігієнічної науки й освіти в Україні XIX – початку XX ст. (наприклад, напрацювання С. Бондарчука, О. Водяного, Н. Коцур, І. Левченко, О. Миздренко, Л. Товкун та ін.). Напрямок історії науки й техніки збагатився, окрім цього, розвідками з історії сільськогосподарської науки, історії науково-дослідних установ, інститутів, товариств (численні публікації працівників Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України), історії будівництва та експлуатації залізничного транспорту, а також дослідженнями в царині біологічної, екологічної, ракетобудівної галузей.

Значне місце у випусках «Переяславського літопису» займають **рецензії та посвяти**. Опубліковано рецензії на книги: Ц.М. Гехтман «Євреї Переяславщини» (К., 2010), І.П. Якименко «Положаї крізь віки» (К., 2011), Н.І. Коцур «Звивистий шлях становлення гігієнічної науки в Україні (друга половина XIX – 20-ті рр. XX століття)», І.О. Демуз «Наукові товариства на теренах України XIX – початку XX ст.: полілог учених і епох» (Переяслав-Хмельницький, 2014), В.П. Коцур, Н.І. Коцур, Л.П. Товкун «О.В. Корчак-Чепурківський (1857–1947): шлях від земського лікаря до академіка УАН–ВУАН–АН УРСР» (Переяслав-Хмельницький, 2013), Т.Д. Антонюк «Міжнародні зв'язки київських університетів у 1991–2012 рр.» (Вінниця, 2015), О. Ясь «Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок XIX – 80-ті роки XX ст.)» (К., 2014), Г. Коцур «Кошовий отаман Петро Калнишевський: біобібліогр. покажч. (До 325-річчя з дня народження)» (К., Корсунь-Шевченківський, 2016), І.А. Фареній «Національний український трест»: споживча кооперація України в роки революції та громадянської війни (1917–1920)» (Черкаси, 2014), В.Ф. Боєчко «Друга Річпосполита 1914–1921 рр.».

Ювілейні статті на сторінках «Переяславського літопису» присвячувалися 60-річчю від дня народження доктора історичних наук, професора, ректора Ізмаїльського державного педагогічного університету Лебеденка Олександра Михайловича; 55-річчю від дня народження доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри медико-біологічних дисциплін і валеології ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» Коцур Надії Іванівни. На сторінках збірника вміщено також некрологи видатному українському музейнику і краєзнавцю, Герою України, лауреату Шевченківської премії, заслуженому працівнику культури України, почесному директору Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» Сікорському Михайлу Івановичу, а також скульптору Погарському Ярославу Петровичу, роботи якого презентовані на постійно діючій виставці в університеті.

Таким чином, збірник наукових статей «Переяславський літопис» став трибуною для оприлюднення результатів наукових досліджень у царині різних галузей історичної науки, ефективним засобом комунікації істориків, своєрідною формою самоорганізації наукового співтовариства. Уся сукупність сучасної вузівської наукової періодики створює своєрідний інтелектуальний простір, «мережу спілкування» фахівців певної галузі, у якій «Переяславський літопис», на наш погляд, зайняв міцні позиції.

БІБЛІОГРАФІЯ ВИПУСКІВ

Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 1 / [ред. колегія:

Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.] – Переяслав-Хмельницький, 2011. – 168 с.

Борисенко Л. Селекція цукрових буряків на Уладівській селекційній станції в дорадянський період (1888–1917 рр.). – С. 3–8.

Демиденко Н. Перша вітчизняна школа бджільництва. – С. 8–14.

Кушнарєва В. Участь академіка Г.М. Висоцького в організації та діяльності Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації. – С. 15–24.

Кунець В. Соціально-економічні, політичні, правові та організаційні чинники становлення племінного конярства в Україні (друга половина XIX – перша чверть XX століть). – С. 25–32.

Потапенко Л. Розвиток лісозахисних насаджень як засіб снігоборотьби на вітчизняних залізницях (друга половина XIX – перша половина XX ст.). – С. 33–41.

Примак О. Позашкільна сільськогосподарська освіта (1883–1914 рр.): історичний аспект. – С. 42–47.

Ситніков Я. Центральна агрохімічна лабораторія НКЗС УСРР: організаційна структура та особовий склад (1928–1929 рр.). – С. 48–51.

Литвенко М. До питань історії розвитку сільського господарства України (XX – початок XXI ст.). – С. 52–59.

Сукманюк О. Автоматизація процесу електродугового зварювання та наплавлення при відновленні деталей машин: еволюція технічних засобів. – С. 60–67.

Пятницька В. Науково-організаційна діяльність професора С.Ф. Веселовського (1920–1923 рр.). – С. 68–73.

Трінутіна Н. Розгортання зеленого будівництва в Україні та участь О.І. Колеснікова у науковій розробці його засад. – С. 74–82.

Боденчук Л. Академік І.І. Лукінов: історіографія творчої спадщини. – С. 83–89.

Бабенко В., Демуз І. Формування багатопартійності в Наддніпрянській Україні в 1900–1908 рр.: дорадянська історіографія. – С. 90–97.

Забудська Л. Зібрання рідкісних і цінних видань у фондах ДНСГБ УААН, бібліотеках науково-дослідних установ мережі УААН: питання створення державного реєстру книжкових пам'яток України. – С. 98–102.

Зінченко Л. З історії становлення книжкової справи в Україні. – С. 103–106.

Власов В. Історичні аспекти формування теорій міжнародної торгівлі. – С. 107–110.

Непорожня Г., Лада О. Пороська оборонна лінія – південний щит Київської держави. – С. 111–115.

Коцур Н. Становлення і розвиток вітчизняної гігієнічної науки в університетах другої половини XIX ст. – С. 116–123.

Тарапон О. Реалії повсякденного життя інтелігенції та службовців в умовах «чисток» радянських установ кінця 1920-х рр. – С. 124–130.

Кривопішин О. Будівництво первинної залізничної мережі України: стратегічне значення Києва. – С. 131–141.

Набок Л. Трас Шевченко та архітектурний портрет м. Переяслава у XIX ст. – С. 142–149.

Ставицька А. Топонімія Марківського району на Луганщині. – С. 150–152.

Рецензії

Рецензія на книгу: Гехтман Ц.М. Євреї Переяславщини. – К.: ТОВ «Атопол», 2010. – 184 с. – С. 153–159.

Наші ювіляри

Ізмаїл – Переяслав – Ізмаїл: творчий трикутник вченого, педагога, організатора освіти (до 60-річчя з дня народження О.М. Лебеденка). – С. 160–163.

Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 2 / [ред. колегія:

Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.] – Переяслав-Хмельницький, 2011. – 240 с.

Розділ І. Питання історії України, загальної історії, історіографії та методології

Колибенко О., Колибенко О. «Ліпше мені смерть, аніж Курське княжіння». – С. 3–14.

Набок Л. Архітектура Переяслава: два стилі, два автори, одна історична епоха. – С. 15–21.

Демуз І. Музеї при закладах освіти Переяславщини. – С. 22–37.

Чернецька С. Науково-дослідна й освітньо-виховна діяльність Музею історії та освіти ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди» (2005–2008 рр.). – С. 38–44.

Коляда І. Роль української інтелігенції у мовно-літературному процесі (60–80-ті рр. ХІХ ст.). – С. 45–55.

Мірошніченко Д. Соціальна проблематика у працях земських лікарів (друга половина ХІХ ст.). – С. 56–63.

Фартучна Г. Студентство Київського університету Св. Володимира в боротьбі за академічні права (1900 – початок 1902 рр.). – С. 64–70.

Лисенко А. Олександр Григорович Лісовик – один із відомих організаторів повстанського руху періоду громадянської війни. – С. 71–77.

Тарапон О. Радянська система кооперації та реалії повсякденного життя населення кінця 1920-х рр. (на прикладі м. Переяслава). – С. 78–85.

Жам О. Впровадження нацистською окупаційною владою аграрних заходів на Переяславщині в 1941–1943 рр. – С. 86–91.

Рибченко Л. Проблема обліку військових втрат у Червоній армії в роки Великої Вітчизняної війни. – С. 92–98.

Коляструк О., Роїк С. Життя польського суспільства напередодні та на початку німецької окупації за матеріалами преси. – С. 99–104.

Власов В. Цикли та хвилі глобальної історії (за свідченням В.І. Пантіна). – С. 105–109.

Потапенко Я. Символіка людського тіла у просторі української народної культури. – С. 110–118.

Ткаченко В. Джерела вивчення українського писанкарства 90-х рр. ХХ ст. – початку ХХІ ст. – С. 119–130.

Потапенко О. Осмислення категорії воскреслого «нового тіла» у богословській думці ХХ–ХХІ ст. (на матеріалі праць Тома Райта та Ієрофія (Влахоса). – С. 131–136.

Зоренко І. Ойконімія Баришівщини в історичних джерелах. – С. 137–142.

Сіропол В. Шпитальна база Червоної армії у Великій Вітчизняній війні: історіографія 1941–1945 рр. – С. 143–149.

Горбовий О. Вплив будівництва Канівського водосховища на Переяславщину: постановка питання. – С. 150–157.

Старченко М. Партійна проблематика в історичних дослідженнях другої половини 1980 – 1990-х рр. – С. 158–164.

Розділ II. Питання історії науки і техніки

Коцур Н. Формування наукових основ гігієни в Новоросійському університеті (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). – С. 165–173.

Товкун Л. Професор Є.Г. Черняхівський – учений, педагог, основоположник української хірургічної школи. – С. 174–179.

Горденко С. Формування наукового світогляду видатного агронома-дослідника Анастаса Єгоровича Зайкевича. – С. 180–185.

Фирсов А. Вклад Б.Г. Луцкого в создание первых боевых подводных лодок Российской империи. – С. 186–197.

Кривопішин О. Будівництво та експлуатація Курсько-Київської залізниці (друга половина ХІХ ст.). – С. 198–207.

Сухих В. Розробка професором О.Г. Онищенком ефективних систем і механізмів у будівельній галузі: історія проблеми. – С. 208–213.

Рецензії

Рецензія на науково-популярне видання: Якименко І.П. Положаї кризь віки. – К.: «Аванпост-Прим», 2011. – 304 с.: іл. – С. 214–217.

Рецензія на монографію: Коцур Н.І. Звивистий шлях становлення гігієнічної науки в Україні (друга половина XIX – 20-ті рр. XX століття). – С. 218–222.

На пошану

Пам'яті Михайла Івановича Сікорського. – С. 223–224.

Ярослав Петрович Погарський – доля, що не загубила хисту. – С. 225–228.

Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 3 / [ред. колегія: Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.]. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – 118 с.
 Колибенко О. «Химерний був час, таким він і зостався». – С. 3–5.
 Біленко Ф.П. Спогади. – С. 6–116.

Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 4 / [ред. колегія: Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.]. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – 132 с.

Розділ I. Питання історії України

Набок Л. Історія музейної справи Черкащини 1921–1931 рр. – С. 3–8.

Тарапон О. Реалії радянської повсякденності та її вплив на мотиви художньої творчості української літературної інтелігенції 1920-х – початку 30-х рр. – С. 9–15.

Демуз І. Житлово-комунальні та побутові пільги інвалідам у СРСР у 1960-х – 1970-х рр.: законодавча база. – С. 16–21.

Малюга В. Динаміка просвітницької діяльності Педагогічного музею України – 110 років. – С. 22–29.

Чернецька С. Історія розвитку освіти Переяславщини в експозиції Музею освіти та історії Переяслав-Хмельницького педагогічного університету. – С. 30–34.

Яковенко Т. З досвіду роботи Літературно-краєзнавчої кімнати-музею Івана Нечуя-Левицького. – С. 35–40.

Розділ II. Питання історіографії, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін, загальної історії

Блохин Д. Із архівних матеріалів Д. Оляничча про Г. Сковороду. – С. 41–49.

Фартучна Г. Студентський рух у суспільно-політичному житті міста Києва 1900–1917 рр.: джерелознавчий аспект. – С. 50–54.

Сіропол В. Медичне забезпечення Сталінградської битви в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.: історіографія проблеми. – С. 55–63.

Красножон Н., Освітня Н. Вивчення проблем вищої школи України в роки незалежності (1996–2010 рр.) в сучасній науковій літературі. – С. 64–69.

Дауренбекова Л. Партизанское движение на Украине в произведениях казахского писателя К. Кайсенова. – С. 70–72.

Кудайбергенова А. Некоторые аспекты исследования проблемы миграции в Казахстане. – С. 73–78.

Розділ III. Питання історії науки і техніки

Шпиталь М. Академік М.В. Птуха (1884–1961): петербурзький період навчання, становлення світогляду та фахового удосконалення. – С. 79–83.

Бокишиц О. Зародження наукових осередків і розвиток мережі дослідних установ Всеросійського товариства цукрозаводчиків (1896–1911 рр.). – С. 84–93.

Кривопішин О. Роль державних органів влади при формуванні акціонерних товариств з залізничного будівництва у кінці 60-х рр. XIX ст. – С. 94–97.

Трускавецька І. Соціально-економічні чинники розвитку біологічної науки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.). – С. 98–102.

Миздренко О. Питання раціоналізації жіночої праці в науковій спадщині професора В.Я. Підгаєцького (20-ті рр. ХХ ст.). – С. 103-107.

Гончаренко О., Пильтяй О. Грунтознавчі дослідження Українського науково-дослідного інституту соціалістичного землеробства (м. Київ) у 1935–1940 рр. – С. 108–116.

Глоба О., Циганенко Л. З історії розвитку мікроскопічних досліджень (XVII–XVIII ст.). – С. 117–122.

Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 5 / [ред. колегія: Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.]. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – 180 с.

Розділ I. Питання історії України

Губочкін М. Парадокси історичної пам'яті: Кропивнянський полковник Филон Джеджалій. – С. 3–8.

Бех М. Історичний розвиток «околичної» шляхти села Беги Коростенського району Житомирської області: формування соціально-культурних особливостей (XV – поч. ХХ ст.). – С. 9–16.

Соловйова Т., Ткаченко О. Суконне виробництво Волинської губернії у першій чверті ХІХ століття. – С. 17–22.

Колибенко О., Колибенко О. «Шукання» Гната Стеллецького: тонка межа між «подвижником» і «шкідником». – С. 23–45.

Лисенко А. «Шлях у революцію» Пилипа Кузьмовича Миронова. – С. 46–54.

Молоткіна В. Радіо та кіно як засоби впливу влади на суспільство в Україні 1920-і рр. – С. 55–60.

Висовень О. Релігійна та правозахисна діяльність Георгія Петровича Вінса (1928–1998). – С. 61–68.

Логвинюк Т. Журнал «Наука і суспільство» в духовному житті України радянської доби. – С. 69–74.

Хмельницька Л. Ренесансна статуарна та рельєфна пластика: витоки та генеза становлення. – С. 75–79.

Розділ II. Питання історіографії, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін, загальної історії

Ткаченко В., Горбовий О. «Історія села Андруші (стислий, короткий нарис)» (з рукописної спадщини Дмитра Косарика – письменника та літературознавця). – С. 80–99.

Демуз І. Історичне товариство Нестора-літописця: сучасний досвід студіювання проблеми. – С. 100–113.

Ставицька А. Київський та Одеський археологічні інститути: джерельна база та історіографія. – С. 114–121.

Павлик О. «Археологічний літопис Південної Росії» в листуванні Миколи Біляшівського та Федора Вовка. – С. 122–128.

Сіропол В. Дослідження праць про діяльність підрозділів медичної служби Червоної армії у роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. на сучасному етапі. – С. 129–137.

Прядко О., Прядко Т. Територіальна геральдика козацьких сотень Переяславського полку. – С. 138–144.

Розділ III. Питання історії науки і техніки

Товкун Л. Внесок видатного українського гігієніста О.В. Корчака-Чепурківського у становлення і розвиток земської санітарної медицини Молдови (1891–1897 рр.). – С. 145–154.

Коцур Н. Пріоритетні наукові напрями професора М.А. Кудрицького в галузі шкільної гігієни і фізичного виховання (1919–1929 рр.). – С. 155–163.

Козій Т. Науково-дослідна діяльність Михайла Васильовича Клокова у Харківському державному університеті (1915–1941 рр.). – С. 164–169.

*Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 6 / [ред. колегія:
Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.]. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – 358 с.*

Розділ I. Сторінки історії України

Хмельницька Л. Національні традиції в українському музичному мистецтві доби козацького бароко: європейські тенденції та автохтонний стиль. – С. 3–8.

Дмишук О. Діяльність Київської духовної академії у період реформування духовної освіти в Україні на початку XIX ст. – С. 9–14.

Черепанов А. Правове становище дворян Київської губернії у першій третині XIX ст. – С. 15–20.

Ткаченко Т., Ткаченко Г. Створення бібліотечного зібрання колегії Павла Галагана. – С. 21–27.

Ковтун І. Законодавче регулювання покарань та обмежень в Російській імперії у XIX ст. при рекрутських наборах шляхом здійснення жеребу. – С. 28–35.

Куценко Ю. Розвиток приватних пансіонів Полтавської губернії у другій половині XIX – на початку XX ст. – С. 36–43.

Лисенко А. Окремі аспекти аграрної політики П. Врангеля. – С. 44–49.

Степаненко В. Трансформації каральних органів радянської України в умовах соціальних змін і політичних процесів 1920–1930-х рр. – С. 50–56.

Колісник Н. Особливості здійснення цивільного судочинства на теренах Райхскомісаріату «Україна» (1941–1944 рр.). – С. 57–63.

Смолянчук О. Фінансові відділи місцевих управ Райхскомісаріату «Україна» в реалізації завдань окупаційної податкової політики (1941–1944 рр.). – С. 64–70.

Ярмоленко М. Міграційні процеси у східних областях України у контексті житлової політики (друга половина 1940-х – початок 1950-х рр.). – С. 71–77.

Висовень О. Умови утримання та ставлення до в'язнів совісті у місцях позбавлення волі (на прикладі євангельських християн-баптистів) (60–70-ті роки XX ст.). – С. 78–84.

Кикоть М. Причини виникнення неформальних молодіжних організацій в Україні в другій половині 80-х років XX ст. – С. 85–91.

Кикоть С. Діяльність неформальних об'єднань молоді суспільно-політичного спрямування в Україні в другій половині 80-х рр. XX ст. – С. 92–98.

Коцур В., Гайдаєнко І. Молодіжний рух в Україні (друга половина 80-х рр. XX ст.). – С. 99–106.

Гайдаєнко І., Коцур В. Молодіжний рух в університетах Києва наприкінці 80-х років XX ст. – С. 107–113.

Бобровнік Ю. Присутність ідеології в суспільно-політичній діяльності МГО «Незалежна асоціація молоді» на Переяславщині в 2003–2014 рр. – С. 114–119.

Вакулич В. Події на Майдані Незалежності України восени 2013 – взимку 2014 рр. (у світлі окремих українських і російських друкованих ЗМІ). – С. 120–131.

*Розділ II. Сторінки історіографії, джерелознавства,
спеціальних історичних дисциплін, загальної історії*

Павлик О. Питання збереження пам'яток старовини в часописі «Археологічний літопис Південної Росії». – С. 132–138.

Цигульський С. Історіографічні аспекти участі лівобережних козаків у війні 1812 р. – С. 139–148.

Демуз І. Діяльність Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові (кінець XIX – початок XX ст.): сучасна вітчизняна історіографія. – С. 149–174.

Ткаченко О., Соловійова Т. Історія благодійності у висвітленні авторів XIX – початку XX ст. – С. 175–181.

Годунова Л. Наукове осмислення діяльності податкових органів Російської імперії в Україні в історіографії кінця XX – початку XXI ст. – С. 182–188.

Зленко А. Молодіжна проблематика в історичних дослідженнях 1920-х – першої половини 1950-х рр. – С. 189-196.

Гончаренко О. Проблеми функціонування окупаційної адміністрації Райхскомісаріату «Україна» в радянській історіографії післявоєнного періоду. – С. 197–202.

Мельнічук Н. Місце та роль місцевих поліцейних формувань Райхскомісаріату «Україна» в Голокості: сучасна вітчизняна історіографія. – С. 203–209.

Сіропол В. Медичне забезпечення Червоної армії в роки Великої Вітчизняної війни на сторінках «Военно-медицинского журнала» 1945–1955 рр. – С. 210–217.

Ткаченко В. Буковинське писанкарство: до історіографії питання. – С. 218–224.

Розділ III. Сторінки історії науки і техніки

Водяний О. Наукові надбання гігієнічної науки та їх впровадження у школах на теренах України в другій половині XIX – на початку XX ст. – С. 225–230.

Бондарчук С. Сутнісні індикатори розвитку гігієнічної науки на теренах України в другій половині XIX – на початку XX ст. – С. 231–240.

Миздренко О. Внесок професора В.Я. Підгаєцького у становлення професійної гігієни як навчальної дисципліни у 20-х рр. XX ст. – С. 241–247.

Коцур Н. Становлення науково-організаційних засад соціальної гігієни в Україні (початок – 30-ті рр. XX ст.). – С. 248–258.

Товкун Л. Розвиток гігієнічної освіти і науки в Київському медичному інституті (1920–1941рр.). – С. 259–267.

Варивода К. Академік Д.С. Воронцов – засновник наукової школи в галузі електрофізіології (20–60-ті рр. XX ст.). – С. 268–275.

Черняєв О. Антарктичні дослідження в умовах науково-технічної революції 1950–1970-х рр. – С. 276–281.

Літвінов О. Зварювальні технології в УРСР в умовах науково-технічної революції другої половини XX ст.: історіографія. – С. 282–296.

Куйбіда В. Розвиток природознавчої термінології на теренах України в XVII – на початку XXI ст. – С. 297–303.

Попова О. Внесок академіка В.М. Трегобчука у вирішення завдань екологічної стратегії економічного розвитку України. – С. 304–310.

Ріжняк Р. Еволюція апаратного та телекомунікаційного забезпечення інформатизації Кіровоградського педуніверситету в другій половині XX – на початку XXI ст. – С. 311–319.

Говоровська О. Еволюція вітчизняної освіти під впливом глобальної інформатизації суспільства. – С. 320–326.

Розділ IV. Краєзнавчі сторінки

Лоха В., Лоха А. Тарас Шевченко і Переяславські краєвиди. – С. 327–334.

Посвяти, ювілеї

Лікар за освітою, вчений і педагог за покликанням (До 55-річчя від дня народження доктора історичних наук, професора Коцур Надії Іванівни). – С. 335–342.

Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 7 / [ред. колегія: Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.]. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – 260 с.

Розділ I. Сторінки історії України

Березовська В. Представництво дворян у Бессарабському земстві (друга половина XIX – початок XX ст.). – С. 3–9.

Гончарова Н. Правові аспекти функціонування дворянських кас взаємодопомоги в південноукраїнських губерніях Російської імперії. – С. 10–18.

Козубенко Ю. Актуальні питання з історії досліджень козацької медицини. – С. 19–23.

- Черепанов А.* Становище медицини Київської губернії у дореформений період. – С. 24–28.
- Дудар В.* Місце української православної церкви в політиці українських урядів під час визвольної боротьби українського народу 1917–1920 рр. – С. 29–35.
- Тарапон О.* Радянський тоталітарний диктат в Україні 1920–1930-х рр. як трансформація російських імперських цінностей. – С. 36–44.
- Коцур В.* Громадсько-культурна та політична діяльність національних меншин Закарпаття у 1990-х рр. – С. 45–51.
- Ніколаєць К.* Здобутки та прорахунки модернізації системи охорони здоров'я та сфери культурного забезпечення населення України у 90-х рр. ХХ ст. – С. 52–58.
- Заплетнюк М.* Роль фінансово-промислових груп у формуванні громадянського суспільства в Україні у 1990-х рр. – С. 59–65.
- Бобровнік Ю.* Історія виникнення та становлення інституту Президента в Україні (1990–1996 рр.). – С. 66–75.
- Мігальчан І.* Законодавча діяльність Верховної Ради України ІV скликання з питань державного будівництва. – С. 76–81.
- Розділ II. Сторінки історіографії, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін, загальної історії*
- Демуз І., Шпильовий І.* Діяльність Українського Наукового товариства у Києві у фокусі вітчизняних досліджень: зміна методологічних підходів і парадигм. – С. 82–94.
- Лада О.* Фінансовий аспект діяльності наукових товариств України при ВУАН у 1917–1930-х рр.: історіографічний огляд. – С. 95–99.
- Ткаченко В.* Архівні джерела ВУАН з дослідження писанкарства. – С. 100–105.
- Колибенко О.* Матеріали фонду Станіслава Никифоровича Братченка у науковому архіві Інституту археології НАН України як джерело до біографії вченого та епохи. – С. 106–118.
- Бойко-Гагарін А.* Фальсифікат празького гроша Карла I (IV) Люксембурга (1346–1378), виготовлений шляхом нанесення срібної фольги. – С. 119–120.
- Розділ III. Сторінки історії науки і техніки*
- Коцур Н.* Наукові пошуки шляхів профілактики інфекційних захворювань у дослідженнях учених Київського університету Св. Володимира (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). – С. 121–132.
- Левченко І.* Вплив природничо-наукових товариств України на підготовку фахівців у галузі природознавства (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). – С. 133–137.
- Варивода К.* Пріоритетні наукові напрями професора Б.Ф. Веріго в галузі електрофізіології (кінець ХІХ – 20 рр. ХХ ст.). – С. 138–143.
- Данилюк Н.* Науково-організаційна робота професора Й.К. Пачоського в період еміграції в Польщі (20–40 рр. ХХ ст.). – С. 144–150.
- Товкун Л.* Діяльність науково-дослідних інститутів гігієни праці та професійних захворювань на теренах України в 1923–1941 рр. – С. 151–162.
- Гілязетдінов Р.* Перша Всеукраїнська земельна нарада в УСРР: завдання та перспективи. – С. 163–166.
- Білоцерківська А.* Організаційні засади розвитку сільськогосподарської науки та її управління в УРСР (1935–1940 рр.). – С. 167–173.
- Бородай І.* Центральна дослідна станція штучного осіменіння сільськогосподарських тварин: історія та здобутки. – С. 174–178.
- Бей Р.* Діяльність і здобутки Відділення механізації і електрифікації сільського господарства Південного відділення ВАСГНІЛ (1969–1989). – С. 179–184.
- Веселова Н.* Розвиток техніки високих напруг у м. Харкові в середині ХХ – на початку ХХІ ст. – С. 185–191.

Клубук В. Історична значимість зрошення та його ефективність на півдні України. – С. 192–200.

Яцук В. Формування наукового світогляду професора В.В. Скопечького в контексті розвитку вітчизняної кібернетичної науки України. – С. 201–206.

Говоровська О. Вплив інформаційних і комунікаційних технологій на розвиток постіндустріального суспільства. – С. 207–212.

Бондарчук С. Професор І.П. Скворцов – засновник української гігієнічної науки (друга половина XIX – початок XX ст.). – С. 213–218.

Розділ IV. Краєзнавчі сторінки

Коцур Г. Питання духовності в публіцистиці П.М. Коцура (до 80-річчя з дня народження). – С. 219–225.

Тетеря С. Творчий геній Георгія Ткаченка: витоки духовності митця. – С. 226–232.

Рецензії

Ластовський В. Сучасна історіографія українських наукових товариств XIX – початку XX ст. (Рецензія на монографію: Демуз І.О. Наукові товариства на теренах України XIX – початку XX ст.: полілог учених і епох. – Переяслав-Хмельницький: Лукашевич О.М., 2014. – 681 с.). – С. 233–234.

Чуйко Л. Ґрунтовне дослідження наукового, науково-практичного і культурно-просвітницького значення (спогади, роздуми, уроки) (Рецензія на монографію: Коцур В.П., Коцур Н.І., Товкун Л.П. О.В. Корчак-Чепурківський (1857–1947): шлях від земського лікаря до академіка УАН–ВУАН–АН УРСР: монографія. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – 601 с.). – С. 235–238.

Коцур А. Рецензія на монографію: Антонюк Т.Д. Міжнародні зв'язки київських університетів у 1991–2012 рр.: Монографія / Антонюк Тетяна Дмитрівна. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 586 с. – С. 239–244.

Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 8 / [ред. колегія:

Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.]. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – 216 с.

Розділ I. Сторінки історії України

Губочкін М. Соціально-економічний розвиток містечка Кропивна – полкового центру Кропивнянського козацького полку. – С. 3–8.

Гончарова Н. Досвід приватної дворянської допомоги в роки Кримської війни. – С. 9–14.

Ткаченко Т. Кадрове забезпечення навчально-виховного процесу колегії Павла Галагана. – С. 15–23.

Ткаченко О. Благодійна акція цукропромисловця Миколи Артемійовича Терещенка. – С. 24–28.

Тарапон О. Партійна риторика і мовленнєва культура як відображення радянської системи цінностей в Україні 1920–1930-х рр. – С. 29–39.

Бобровнік Ю. Еволюція правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні (1990–2010 рр.): історичний аспект. – С. 40–48.

Коцур В. Політичні процеси в Галичині наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. – С. 49–54.

Чирков О. Головні етнокультурні зміни людності на території Донецько-Приазовського краю від найдавніших часів до сучасності: спроба узагальнюючої оцінки. – С. 55–65.

Розділ II. Сторінки історіографії, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін, загальної історії

Ткаченко В. Історіографія волинського писанкарства кінця XX – початку XXI ст. – С. 66–73.

Соловійова Т. Розвиток мануфактурного виробництва Київської губернії на початку ХХ ст.: радянська історіографія. – С. 74–77.

Степаненко В. Еволюція законодавчої бази радянської України 1920–1930-х рр. в умовах утвердження тоталітаризму: історіографічний дискурс. – С. 78–82.

Висовень О. Джерела вивчення історії Євангельських християн-баптистів у період радянського тоталітаризму (1944–1989). – С. 83–87.

Фігурний Ю. Осягнення етнокультурного розвитку України у ХІХ ст. – С. 88–93.

Говоровська О. Формування методологічних підходів щодо оцінки модернізації вищої освіти. – С. 94–101.

Намонюк Ч. Порівняльна характеристика міграційних загроз для країн ЄС через російський чинник: українські мігранти vs сирійські біженці. – С. 102–107.

Розділ III. Сторінки історії науки і техніки

Коцур Н. Наукова і практична робота вчених Харківського медичного товариства в галузі епідеміології та бактеріології (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). – С. 108–118.

Левченко І. Міжнародне наукове співтовариство природничих та медичних товариств Київщина (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). – С. 119–124.

Товкун Л. Народи і з'їзди санітарно-харчових лікарів у 20–30-х рр. ХХ ст. та їх внесок у розвиток гігієни харчування в Україні. – С. 125–136.

Бей Р. Механізація кормовиробництва як передумова розвитку вітчизняного тваринництва. – С. 137–141.

Коцюбанська О. Виноробні традиції України в історичній ретроспективі. – С. 142–147.

Дрозд П. Природоохоронна діяльність академіка АН СРСР Є.М. Лавренка (1900–1987 рр.) в Україні. – С. 148–153.

Дрок П. Наукові досягнення Архипа Люльки. – С. 154–160.

Тверитникова О. Автореферати дисертацій як джерело з вивчення розвитку електротехнічної галузі України (з досвіду діяльності спеціалізованої вченої ради К 068.39.04 Харківського політехнічного інституту впродовж 1967–1991 рр.). – С. 161–167.

Шпиталь В. Останні роки життя академіка М.В. Птухи: самоаналіз стану душі, умов та обставин. – С. 168–175.

Удре В. Аерокосмічні методи пошуку корисних копалин і проблеми оптимального природокористування: науковий і прикладний аспекти (за матеріалами розробок Наукового Центру аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України). – С. 176–183.

Розділ IV. Краєзнавчі сторінки

Жам О., Калінович О., Калінович Ю. Евакуація сільськогосподарської техніки машинно-тракторних станцій Переяславського району Київської області в роки німецької окупації (1941–1943). – С. 184–190.

Бова І. Відтворення культурного етноландшафту села Середньої Наддніпрянщини у Музеї народної архітектури і побуту НІЕЗ «Переяслав». – С. 191–198.

Рецензії

Буряк Л. Рецензія на монографію: Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): Монографія: У 2 ч. / за ред. В.А. Смоля. – К.: НАН України. Ін-т історії України, 2014. – С. 199–203.

Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 9 / [ред. колегія:

Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.] – Переяслав-Хмельницький, 2016. – 206 с.

Розділ I. Сторінки історії України

Хмельницька Л. Становлення системи православних братств на Волині в першій половині ХІХ – на початку ХХ ст. – С. 3–7.

- Войчун Ю.* «Волинські єпархіальні відомості» як джерело для вивчення історії чеської громади Волині в другій половині XIX – на початку XX ст. – С. 8–13.
- Зіборова І. П. А.* Кочубей (1825–1892) як меценат і поціновувач мистецтва: штрихи до портрету. – С. 13–22.
- Ткаченко О., Грукач В.* Документи родинного архіву Терещенків як джерело для вивчення розвитку цукрового виробництва в Україні другої половини XIX – початку XX ст. – С. 22–28.
- Тарапон О.* Деформація морально-етичних цінностей партійно-бюрократичної верхівки: історичні витоки кризи радянського ладу. – С. 28–37.
- Кір'янова О.* Діяльність Романа Шухевича на посаді бойового референта КЕ ОУН ЗУЗ (1930–1934). – С. 38–44.
- Іванчівський В.* Вербування нових членів ОУН серед українського юнацтва: техніка пропаганди агітаторів проводу в 1945–1950-х рр. – С. 45–51.
- Куницький М.* Податкові служби та установи Райхскомісаріату «Україна» в системі окупаційного апарату влади: організаційна структура та відомча компетенція (1941–1944 рр.). – С. 52–58.
- Павленко Ю.* Характерні тенденції в аграрному секторі Миколаївщини в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. XX ст. – С. 59–68.
- Редзюк В.* Співробітництво та комунікативні зв'язки молоді з державними структурами влади через призму трансформаційних процесів України. – С. 68–73.
- Розділ II. Сторінки історіографії, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін, загальної історії*
- Педич В., Тельвак В.* Іван Виговський та Гадяцький трактат у дослідженні Василя Герасимчука. – С. 74–83.
- Ластовський В.* Перша згадка Черкас як проблема використання джерел в історіографії. – С. 83–87.
- Нагайко Т.* Українофільство як світоглядна парадигма громадівського руху в історичному дискурсі. – С. 88–96.
- Демуз І.* Поетична творчість П. Стебницького (за матеріалами архівних джерел). – С. 96–117.
- Губочкін М.* Внесок М. М. Бенардоса в розвиток технічних наук: історіографія проблеми. – С. 118–123.
- Дармороз Т.* Всеукраїнське агрономічне товариство (1920–1925): історіографія питання та джерельна база дослідження. – С. 123–129.
- Молоткіна В.* Видавнича справа в Україні 20–30-х рр. XX ст.: радянська історіографія. – С. 130–136.
- Бобровнік Ю.* Створення та розвиток представницьких органів влади незалежної України (1990–2013): історіографія. – С. 137–142.
- Говоровська О.* Інтеграція вищої освіти України у світовий освітній простір через процес інформатизації суспільства. – С. 143–149.
- Розділ III. Сторінки історії науки і техніки*
- Коцур Н.* Формування санітарно-профілактичного напрямку охорони здоров'я в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.). – С. 150–157.
- Левченко І.* Наукова діяльність членів київських об'єднань лікарів у другій половині XIX – на початку XX ст. – С. 157–165.
- Іванченко Л.* Дубровський Павло Михайлович (1857–1916): навчання в Петровській землеробській і лісовій академії. – С. 165–171.
- Щебетюк Н.* Плани розвитку сільськогосподарської науки в Україні на початку 30-х рр. XX ст. – С. 171–178.
- Товкун Л.* Основні напрями та здобутки наукових досліджень інститутів харчування в Україні в 1929–1941 рр. – С. 178–185.

Розділ IV. Краєзнавчі сторінки

Бойко-Гагарін А., Кузьменко А. Фальшиві монети часів Сигізмунда III Вази у колекції НІЕЗ «Переяслав». – С. 186–188.

Рецензії

Демуз І. Кошовий отаман Запорозької Січі Петро Калнишевський у працях науковців (Рецензія на книгу: Коцур Г. Кошовий отаман Петро Калнишевський: біобібліогр. покажч. (До 325-річчя з дня народження) / вступ. стаття, уклад. Г.Г. Коцур; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К. – Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.М., 2016. – 182 с.). – С. 189–190.

Ластовський В. На шляху творення національної кооперації... (Рецензія на книгу: Фареній І.А. «Національний український трест»: споживча кооперація України в роки революції та громадянської війни (1917–1920). – Черкаси: Вертикаль, 2014. – 164 с.). – С. 190–192.

Коріненко П. Рецензія на рукопис монографії В.Ф. Боечка «Друга Річпосполита 1914–1921 рр.». – С. 192–194.

Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 10 / [ред. колегія: Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.]. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – 200 с.

Розділ I. Сторінки історії України

Дмишук О. Вплив реформування освітньої системи Російської імперії на розвиток Київської духовної академії (1819–1917 рр.). – С. 3–8.

Демуз І. Продукція «Благодійного товариства з видання загальнокорисних і дешевих книг» з сільськогосподарської, медичної та природничої тематики (1899–1918 рр.). – С. 9–30.

Морей Т. Нормативно-правове регулювання безкоштовної медичної допомоги у першій половині XIX ст. (на прикладі Київської губернії). – С. 30–35.

Судинович С. Історичні ретроспективи українського сепаратизму: Донецько-Криворізька радянська республіка. – С. 35–42.

Тарапон О. Становище дітей в Україні в 1930-ті рр.: деформація моральних цінностей суспільства. – С. 42–53.

Сіропол В., Островик Д. Повсякдення радянських військовослужбовців під час війни в Афганістані 1979–1989-х рр. (за матеріалами усних свідчень та спогадів). – С. 53–60.

Наконечний В. Журнал «Лемківщина»: ідейні засади, рубрикація, проблематика. – С. 61–69.

Редзюк В. Молодіжний рух демократичного та євроінтеграційного спрямування в Україні: проблеми реалізації ініціатив молоді. – С. 69–74.

Розділ II. Сторінки історіографії, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін, загальної історії

Нагайко Т. Громадівський рух в Україні у публікаціях часопису «За сто літ»: листи та документи. – С. 75–83.

Весельська Н. Кордони українських земель у наукових роботах польського історика О. Яблоновського. – С. 83–90.

Конарівська Ю. Боротьба польського народу за незалежність наприкінці XVIII – на початку XX ст. у працях радянських істориків. – С. 91–97.

Пшеничний Т. Українська греко-католицька церква в умовах агонії сталінізму (1946–1953 рр.): історіографія. – С. 98–103.

Козій О., Горбачик О. Огляд сучасної української історіографії громадсько-політичної діяльності М. Стахіва. – С. 104–108.

Розділ III. Сторінки історії науки і техніки

Левченко І. Природоохоронна, музейна та бібліотечна діяльність природничих товариств України (друга половина XIX – початок XX ст.). – С. 109–116.

Харченко Н. Наукові розробки учених Київського університету Св. Володимира в галузі анатомії (друга половина XIX – 20-ті рр. XX ст.). – С. 116–122.

Мандибура І. Становлення особистості професора О.С. Федоровського (1885–1939 рр.). – С. 122–128.

Новак Ю. Фізико-хімічна теорія біоелектричних явищ у дослідженнях академіка В.Ю. Чаговця (1873–1941 рр.). – С. 128–135.

Коцур Н. Спілка українських лікарів у Чехословаччині (20–40-ві рр. XX ст.): науково-організаційна та громадська діяльність. – С. 136–145.

Товкун Л. Проблеми комунальної гігієни у дослідженнях вчених-гігієністів вищих медичних закладів України (1922 – червень 1941 рр.). – С. 145–156.

Апостол М. Методи вдосконалення симентальської породи як складова наукового доробку академіка М.В. Зубця. – С. 156–161.

Буц М. Організаційна діяльність В.І. Скока на посаді академіка-секретаря відділення АН УРСР (1970–1991 рр.). – С. 161–165.

Глоба О. Здобутки вчених у вивченні галових кліщів. – С. 165–173.

Гайдаєнко І. Теоретичні основи технології електронного видавництва. – С. 173–178.

Розділ IV. Краєзнавчі сторінки

Коцур В. Сакунівська школа: сторінки історії. – С. 179–182.

Анонси, презентації

Варивода К. Презентація монографії «Кафедра медико-біологічних дисциплін і валеології: історична ретроспектива і сучасність (до 30-річчя заснування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди)». – С. 183–187.